

La Font-roja: un

"Alcoi és una ciutat inversemblant. No resulta fàcil d'explicar com hagi pogut sortir, sostenir-se i créixer, ací, en unes condicions gairebé absurdes, un nucli urbà i fabril de tan considerable volum. No resulta fàcil, com no sigui atribuïnt-ho a l'aguda tenacitat dels indígenes." Ho escrivia Joan Fuster i jo sempre ho he pensat, que Alcoi és quelcom més que una població del migjorn valencià, que en aquesta ciutat, aferrada als marges i cingleres del barranc del Sinc, hi ha uns vestigis profunds d'humanitat i de treball que potser justifiquen tota aquella inversemblant i proverbial tenacitat. Tot aquest contacte amb les adversitats de la geografia sembla haver determinat en els alcoians un profund sentiment de respecte envers els podigis de la naturalesa. Alcoi no ha estat mai un poble "normal": en contrast amb les altres poblacions de la ruralia que han arrasat les seues muntanyes, i s'han deixat endur pels seus instints d'una immarcescible i horripilant vulgaritat, en els alcoians sempre ha aparegut una sorprenent preocupació paisatgística, una estima per la terra pregonia i singular.

Ja l'any 1332 el Consell dels nobles va prendre una decisió històrica, i sense precedents a tota la Mediterrània occidental: preservar el Carrascar de la Teixeda (que era el nom que rebia l'actual Font-roja) com a reserva natural dels alcoians: "Establiren e hordenaren que nenguna persona no gos tallar [...] carrasca, ni freixe en la Teixeda, en pena de XL sous." Fa més de sis segles, en aquella foia envoltada de muntanyes, al coll de la Mariola, a l'obac del Menejador, al costat de la famosa cascada del Salt, on l'aigua corria entre l'aspror esquerpa i exhuberant dels barrancs, va aparèixer el primer sentiment de respecte i de protecció al paisatge de tot el nostre país.

El FREC: el nou repte de la Font-roja.

Aquesta és l'explicació del magnífic estat de conservació del carrascar de la Font-roja. Des dels primers dies de la seua protecció, es creà un cos de vigilància, que als segles XVII i XVIII tenia fins a dotze guardes a cavall. La riquesa forestal de la Font-roja és difícilment comparable a altres ecosistemes de la Mediterrània: és actualment un dels principals recers del freixe de flor, del roure valencià, de l'auró, de la servera, de la moixera, de la moixera de pastor, dins del marc incompara-

Alcoi, ara com al segle XIV, dóna de nou exemple amb una escola de civisme ambiental.

El Font-roja Ecocentre (FREC) s'estructura com un espai de difusió dels ecosistemes mediterranis, amb diverses exposicions permanents i aules temàtiques.

I tot al bell mig del magnífic Parc Natural de la Font-roja. Una aposta pedagògica i lúdica de respecte al medi ambient.

ble d'un esplèndid i esponerós carrascar, amb lligabosc, marfull i espantallops, i amb bellíssims endemismes exclusius ibero-llevantins.

Durant el segle XVII s'hi va construir una ermita per a commemorar l'aparició de la Mare de Déu dins d'un lliri, ermita que fou reconstruïda a finals de XIX juntament amb un gran hotel-balneari. És precisament aquesta última construcció la que actualment es recupera per a realitzar-hi un dels projectes més ambiciosos de tota la trajectòria ambiental del País Valencià: el Font-roja Ecocentre (FREC). En aquest sentit, de nou la història del civisme ambiental valencià té el seu primer pas en aquestes valls i foies de l'Alcoià.

Dirigit per Ramon Folch, científic de reconegut prestigi internacional, acompanyat d'un equip de destacats tècnics format per Lluís Ferrès, Miquel Monge, Juli Pérez-Català, Claret Serrahima i Maria Josepa Tort, i subvencionat per la Generalitat valenciana i l'Ajuntament d'Alcoi (institució en què destaca l'eficient gestió realitzada per l'actual director del Parc, Enric Gisbert), el FREC pot convertir-se en el centre de difusió dels ecosistemes mediterranis més important de tot Europa. L'Ecocentre de la Font-roja està projectat com una escola ambiental, on es podrà obtenir informació sobre totes les característiques ecològiques del Parc, tant per a visites familiars o escolars, com per a naturalistes iniciats. En aquest sentit, tindrà una exposició permanent sobre la Font-roja, amb

plànols, maquetes i escenografies, que ajudarà a entendre i assimilar el valor patrimonial d'aquest extraordinari indret. No obstant, l'objectiu d'aquest modernísim centre és que el visitant pugui gaudir, a més a més, d'una visió més completa de la natura. En aquest sentit, disposarà d'una sala temàtica multimèdia, anomenada Vida, que il·lustrarà el visitant sobre diferents i fascinants temes de la biosfera, i també tractarà els principals problemes ambientals que en aquest moment afecten el nostre planeta.

Però a més el FREC disposarà d'una aula experimental, Experimenta, a fi que els grups escolars puguin accedir a un espai on estudiar les dades o materials obtinguts després de la visita guiada pel Parc. D'aquesta manera, la visita al FREC no sols serà una experiència passiva, si-

exemple històric

MARIA JOSEPA TORT

nó que el visitant, amb els mitjans de l'aula experimental, podrà ampliar el seu aprenentatge amb la sempre estimulants aventura de manipular mostres naturalístiques, d'estudiar-les amb els microscopis binoculars i, finalment, d'encertar, amb l'ajuda de la bibliografia i del professor, la determinació adequada.

Una altra exposició permanent, "Mediterrànies", permetrà d'entendre la realitat ecològica del nostre país, i comparar-la amb altres zones de món, llunyanes i aparentment diferents, però que també es caracteritzen pel clima mediterrani, com Califòrnia, Xile central, l'extrem sud-africà i les zones meridionals d'Austràlia. Els principals elements de l'ambient mediterrani, els seus productes més destacats i els problemes ambientals més preocupants de tota aquesta àrea seran tractats a través d'un recorregut es-

La riquesa forestal de la Font-roja és difícilment comparable a altres ecosistemes de la Mediterrània. L'Ecocentre de la Font-roja està projectat com una escola ambiental, on es podrà obtenir informació sobre totes les característiques ecològiques del Parc amb una visió completa de la natura, i disposarà d'una sala temàtica multimèdia i d'una aula experimental.

cenificat, que situarà el visitant en una atmosfera agrícola o enmig d'un foc encès. Al costat de l'exposició "Mediterrànies" es trobarà el "Jardí Panmediterrani" que recollirà un conjunt de plantes de totes les àrees mediterrànies del món, i que seran exposades amb criteris de jardí botànic.

Finalment, aquest immens projecte es veurà complementat per un ampli ventall de serveis paral·lels, el més sofisticat dels quals serà l'Ecoteca, centre de documentació gràfica i audiovisual dotat del corresponent instrumental de consulta (fitxers informatitzats, magnetoscopis, monitors, lectors de CD-Rom i de CD-I, etc). També hi haurà una "Botiga del naturalista" on el visitant podrà tenir accés a guies de camp, llibres, vídeos, i altres objectes que ajuden a conservar viva la memòria de la Font-roja.

El FREC: un equipament per a rebre el nou mil·lenni

Aquest títol és manllevat. Correspon a la introducció de l'opuscle editat per la Generalitat Valenciana i l'Ajuntament d'Alcoi per tal de presentar la iniciativa de l'Ecocentre de la Font-roja (FREC). Una introducció que comença dient: "Shakespeare escrivia per a omplir els teatres. Fou després que els intel·lectuals li trobaren totes les gràcies literàries i el coronaren com el més gran dels escriptors anglesos. Amb tota la raó. Shakespeare era un escriptor genial amb un gran sentit de l'espectacle, i per això les seves obres de teatre embadaleixen el comú de la gent i admiren els estudiosos. Són un formidable espectacle cultural. Si Shakespeare fos viu, hauria fet un projecte del FREC imbatible". Exactament.

He manllevat títol i començament amb la consciència tranquil·la perquè l'autor d'aquests textos sóc jo mateix. I desitjo reiterar aquesta idea; el FREC està concebut com un gran espectacle cultural. Un espectacle al servei de la comunicació i de la cultura. O potser seria millor dir al servei de la comunicació de la cultura. És a dir al servei de la cultura, perquè si no és comprensa

Una imatge de la futura sala Vida. Aquesta aula il·lustrarà el visitant sobre diferents temes de la Biosfera.

i no s'hi participa, la cultura no passa d'erudició. De la cultura ambiental en aquest cas, naturalment, que no és la mera informació naturalística, sinó el referent ètic i existencial del model postindustrial que ens arriba a tota velocitat.

El FREC, per tant, és un equipament espectacular per a entendre millor què ens passa. Per a entendre millor el Parc de la Font Roja, en primer lloc, i per a comprendre millor el nostre país i el planeta sencer, en segona instància. Pot

dir-se que és una versió actualitzada d'allò d'"instruir deleitant", que deien abans. Però no és per a distreure's, sinó per a progressar. En realitat pretén una cosa molt simple: encomanar la passió per vida i els seus mecanismes, la fascinació per la comprensió de la lògica ecològica, i la inconformitat davant les disfuncions i les inequitats ambientals (és a dir, socials, que en són el corollari). Per això diem que el FREC esdevindrà una escola de civisme ambiental solidari.

El FREC serà un equipament espectacular, però no pas falsament efectista. De fet, l'espectacle és la realitat: el FREC, simplement, ajudarà a adonar-se'n. I no serà un equipament desproporcionat: si Alcoi té un aplaudible polisportiu que ha costat 600 milions –i el té–, per què el País Valencià no podria tenir un FREC que costa molt menys? El FREC vol ser una instal·lació raonablement ambiciosa per a combatre la desenraonada ambició dels espoliadors de l'ambient, dels destructors de la vida. El seny és això: una ambició proporcionada.

Dr. Ramon Folch
Director del Projecte Executiu del FREC

Serra Mariola, ben a frec de la Font-roja.

El Font-roja Ecocentre també posarà a disposició dels científics, estudiosos i grups ecologistes un laboratori bàsic, i un espai de suport per a les seues investigacions de camp. En aquest sentit, el FREC hauria de ser en un futur l'impulsor de l'estudi de les

serres veïnes, en definitiva, ben "a frec" de la Font-roja (fonamentalment la serra de Mariola, però també les serres de Plans i del Rentonar, la Carrasqueta, Penya-roja i Quartell), i també hauria de ser el promotor de la incorporació progressiva d'aquests espais al Parc Natural. La situació d'abandonament d'aquestes valuoses serres, greument afectades pels incendis forestals, per la rompuda de terrenys forestals, o per l'edificació no autoritzada, fan molt urgent l'actuació de l'administració. I el mateix s'esdevé amb moltes serres importants del sud del País

Valencià, com la serra de Salines, el Maigmó o la Serra de Crevillent. Cal recordar que des de 1989, curiosament just abans de la creació de la Conselleria de Medi Ambient, al País Valencià no s'ha tornat a declarar cap nou Parc Natural. La serra d'Espadà, el massís del Penyagolosa, la Tinença de Benifassà o el savinar de Pobra de Sant Miquel, haurien de ser definitivament protegits i regulats com a patrimoni de tots els valencians.

El FREC ha de servir d'estímul al nostre país per a iniciar la recuperació i protecció de tot el nostre llegat natural. Alcoi, aquesta ciutat entre muntanyes, arrebossada de violetes rotunds i grisos tènues, ja ha fet el primer pas. Això els dignifica, a l'igual d'aquell Consell d'alcoians que ja en el segle XIV protegiren, per primera vegada, la Teixeda. Ara correspon a la resta dels valencians començar a ser respectuosos amb la nostra natura, començar a ser cívics i solidaris amb el medi ambient valencià.

Martí Domínguez

